

Factors Affecting the Implementation of Ground Policies of The Islamic Republic of Iran

*Meysam Farzin¹ , Ali Mohammad Ahmadvand²

1. Assistant Professor, Department of Strategic Management, School of Strategic Management, National Defense University, Tehran, Iran

2. Professor, Department of Systems Management, Faculty of Industrial Engineering, Ivan Kay University, Semnan, Iran

Citation: Farzin, M., & Ahmadvand, A. M. (2022). [Factors Affecting the Implementation of Ground Policies of The Islamic Republic of Iran]. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 10 (Special Issue), 2-37. <https://doi.org/10.30507/JMSP.2021.278970.2219>

 <https://doi.org/10.30507/JMSP.2021.278970.2219>

 20.1001.1.23452544.1401.10.1401.1.0

Funding: See Page 33

Received: 06/04/2021

Accepted: 23/06/2021

Available Online: 22/12/2022

Article Type: Research paper

Key words:

Implementation; macro policy; ground policy; realization of ground policy.

ABSTRACT

The purpose of this article is to extract the factors related to the policy implementations, as one of the significant steps in the understanding of strategic and macro policies, by analyzing the general policies of the Islamic Republic of Iran. In terms of purpose, this study is practical, and it is considered exploratory mixed research. After reviewing the theories, background analysis and exploratory studies, the conceptual research system was designed; then, by conducting interviews (qualitative data) and completing questionnaires (quantitative data) by 62 experts in the field of policy and governance, the research data was collected and analyzed by structural equation modelling method. At last, the finalized model was introduced. The presented model consisted of six dimensions: a road map for the realization of general policy, planning for the realization of general policy, the essentials of the implementation of general policy, considering the features of the leader of the realization of general policy, the characteristics of the implementers of the realization of general policy, and the environmental factors affecting the realization of general policy. Each of the dimensions has components and subcomponents which are 30 and 75, respectively.

JEL Classification: Z14.

* Corresponding Author:

Meysam Farzin, PhD

Address: National Defense University, Tehran

Tel: +98 (912) 6599528

E-mail: Me_farzin@yahoo.com

عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران

* میثم فرزین^۱، علی محمد احمدوند^۲

۱. استادیار، گروه مدیریت راهبردی، پژوهشکده مدیریت راهبردی و منابع انسانی، دانشگاه دفاع ملی، تهران، ایران
 ۲. استاد، گروه مدیریت سیستم، دانشکده مهندسی صنایع، دانشگاه ایوان کی، سمنان، ایران

 20.1001.1.23452544.1401.10.1401.1.0

چکیده

هدف از این مقاله، شناخت عوامل مرتبط با پیاده‌سازی سیاست‌ها به‌عنوان یکی از مراحل مهم و اثرگذار در تحقق سیاست‌های راهبردی و کلان با موردکاوی سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران است. این تحقیق به‌لحاظ هدف، کاربردی و به‌لحاظ روش، آمیخته از نوع اکتشافی به‌شمار می‌آید. پس از مرور مبانی نظری، پیشینه‌کاوی و مطالعات اکتشافی، دستگاه مفهومی تحقیق تدوین شد؛ سپس با انجام مصاحبه (داده‌های کیفی) و تکمیل پرسش‌نامه (داده‌های کمی) توسط ۶۲ نفر از خبرگان حوزه سیاست‌گذاری و حکمرانی، داده‌های تحقیق گردآوری و با روش معادلات ساختاری تجزیه و تحلیل گردید و در نهایت مدل نهایی تکمیل و ارائه شد. الگوی پیشنهادی از شش بُعد «تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی»، «بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی»، «الزامات اجرای سیاست کلی»، «ملاحظات و ویژگی‌های رهبری تحقق سیاست کلی»، «ملاحظات و ویژگی‌های مجریان تحقق سیاست کلی» و «مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی» تشکیل شده است. هر یک از ابعاد مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی دارد که در مجموع شامل ۳۰ مؤلفه و ۷۵ زیرمؤلفه می‌شود. طبقه‌بندی JEL: Z14.

تاریخ دریافت: ۱۷ فروردین ۱۴۰۰
 تاریخ پذیرش: ۲ تیر ۱۴۰۰
 تاریخ انتشار: ۱ دی ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی - پژوهشی

کلیدواژه‌ها:

پیاده‌سازی، سیاست کلان، سیاست کلی، تحقق سیاست کلی.

* نویسنده مسئول:

دکتر میثم فرزین

نشانی: دانشگاه دفاع ملی، تهران

تلفن: ۶۵۹۹۵۲۸ (۹۱۲) ۹۸+

پست الکترونیک: Me_farzin@yahoo.com

۱. مقدمه

در نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی در حکم عالی‌ترین سطح سیاست‌گذاری و مبنای جهت‌گیری کلی کشور در همه عرصه‌های حکومتی است و همانند واسطی مابین آرمان‌ها و اصول نظام جمهوری اسلامی با نقش‌ها و مأموریت‌های بخش‌ها و دستگاه‌های حکومتی عمل می‌کند. سیاست‌های کلی که به‌موجب بند اول از اصل یکصد و نهم قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تعیین و ابلاغ شده، در چارچوب اصول قانون اساسی نافذ است و تخطی از آن پذیرفته نیست؛ لذا تمام قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باید در راستای تحقق سیاست‌های کلی ابلاغی تنظیم و تصویب شود و برنامه‌های پنج‌ساله و سالیانه کشور و همه بسترسازی‌های اجرایی لازم در راستای تحقق سیاست‌های کلی صورت گیرد. بنابراین محقق شدن سیاست‌های ابلاغی نیازمند طی مرحله مهمی با عنوان پیاده‌سازی بود که شناخت و توجه کافی به ابعاد و مؤلفه‌های آن تأثیر بسزایی در این امر خواهد داشت.

پرسش اصلی تحقیق عبارت است از:

مرحله پیاده‌سازی، به‌عنوان اصلی‌ترین فرایند تحقق سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران، شامل چه ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی است؟
در راستای پاسخ به این سؤال اصلی، سؤالات فرعی زیر طرح شده است:

۱. مرحله پیاده‌سازی سیاست‌های کلی ج.ا.ا. شامل چه ابعادی است؟
۲. ابعاد مرحله پیاده‌سازی سیاست‌های کلی ج.ا.ا. شامل چه مؤلفه‌هایی است؟
۳. مؤلفه‌های مرحله پیاده‌سازی سیاست‌های کلی ج.ا.ا. شامل چه زیرمؤلفه‌هایی است؟

۲. پیشینه تحقیق

مختاریان‌پور (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «عوامل تسهیل‌کننده اجرای موفق سیاست‌های فرهنگی کشور مبتنی بر تجربیات برنامه‌های توسعه اول تا چهارم»، عواملی را که توجه به آن‌ها در اجرای کامل‌تر سیاست‌های فرهنگی مؤثر است، با روشی کیفی در چهار گروه عوامل زمینه‌ای، ساختاری، کارکردی و رفتاری دسته‌بندی کرده و در قالب الگویی با تعامل ارگانیک ارائه داده است.

رستمی، مخرزدزفولی و دهقان (۱۳۹۵) در پژوهش «ارائه الگوی پیاده‌سازی نقشه جامع علمی کشور براساس رویکرد پارادایمی روش نظریه مبنایی»، الگوی ارائه‌شده را در شش مقوله دسته‌بندی کرده‌اند: ۱. پشتوانه محتوایی پیاده‌سازی نقشه؛ ۲. سازمان‌دهی و تقسیم کار ملی برای پیاده‌سازی نقشه؛ ۳. بافتار ملی و محیط بین‌المللی پیاده‌سازی نقشه؛ ۴.

شرایط زیرساختی پیاده‌سازی نقشه؛ ۵. الزامات راهبردی پیاده‌سازی نقشه؛ ۶. پیامدهای پیاده‌سازی نقشه.

اگرایی و رزقی رستمی (۱۳۸۴) در پژوهشی با عنوان «آسیب‌شناسی پیاده‌سازی و اجرای خط‌مشی‌های صنعتی کشور»، نتیجه گرفته است که مهم‌ترین موانع اجرای خط‌مشی‌های صنعتی کشور عبارت است از: فقدان خط‌مشی‌ها و سیاست‌های جامع صنعتی، نبود شبکه اطلاعاتی کارآمد، تطبیق نداشتن مسئولیت‌های محوله با تخصص و دانش افراد، ساختار نامناسب واحدهای صنعتی کشور برای حضور در بازار جهانی، استفاده نکردن از فناوری جدید، روشن نبودن اهداف، فقدان اعتماد عمومی به سرمایه‌گذاری در بخش صنعت، نبود اختیار لازم در مجریان، مراجع متعدد قانون‌گذاری و ناپایداری نسبی و بی‌ثباتی قوانین و مقررات اقتصادی.

اشتریان، کشور دوست و فراهانی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای با عنوان «اجراپژوهی در سیاست‌گذاری عمومی؛ موانع اجرای مطلوب برنامه چهارم توسعه در حوزه سلامت و فرهنگ»، موانع را شامل فقدان تعهد و اراده سیاسی دولت، نیروی انسانی ناکارآمد، ضعف در آموزش مجریان، ناآشنایی مجریان با برنامه، ایرادهای مربوط به قانون برنامه، ضعف منابع مالی و دستگاه اجرایی نامناسب دانسته‌اند.

۳. چارچوب نظری

۳-۱. سیاست و سیاست کلی

سیاست در لغت به معنای رعیت‌داری کردن، نگاه داشتن و پاس داشتن ملوک، حکومت و ریاست است (دهخدا، ۱۳۸۸، ذیل «سیاست»). در لاتین معادل Policy به معنای تدبیر و خردورزی در اداره امور (*Merriam-Webster Dictionary*) و شامل مجموعه‌ای از ایده‌ها و برنامه‌هایی است که به‌عنوان مبنا در تصمیم‌گیری در حوزه‌های سیاست، اقتصاد و... از آن استفاده می‌شود (*Collins Dictionary*). علم سیاست در اصطلاح رشته‌ای از آگاهی اجتماعی است که وظیفه‌اش شناخت منظم اصول و قواعد حاکم بر روابط سیاسی میان نیروهای اجتماعی در داخل یک کشور و روابط میان دولت‌ها در عرصه بین‌المللی است (عالم، ۱۳۷۶). سیاست با توجه به هدف و کارکرد، به دو نوع سیاست کلان^۱ و سیاست خرد^۲ تقسیم می‌شود؛ ولی نوعی از سیاست که به مفهوم سیاست‌های کلی نزدیک است، به سیاست عمومی^۳ تعبیر می‌شود که حلقه پیونددهنده دولت و جامعه است و مستقیماً

1. Macro Policy
2. Micro Policy
3. Public Policy

توسط دولت یا نمایندگان آن‌ها اعمال می‌شود و بر زندگی مردم تأثیر می‌گذارد (قلی‌پور و غلام‌پور آهنگر، ۱۳۸۹). عنوان «سیاست کلی» خاص نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران است که در بازنگری قانون اساسی، وارد ادبیات سیاسی ایران شد. سیاست کلی در واقع بالاترین سطح سیاست‌گذاری در نظام حکمرانی جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید که پس از مجموعه آرمان‌ها قرار دارد و حاوی اصولی است که آرمان‌ها را به مفاهیم اجرایی نزدیک می‌کند (کلانتری، منتظر و قاضی‌نوری، ۱۳۹۸). سیاست‌های کلی در درون نظام عمل می‌کنند؛ همچنین نیروهایی هستند که در درون جامعه فعالیت دارند و شامل سیاست‌های کلی بخشی و فرابخشی می‌شوند (فتاحی زفرقندی و اصلانی، ۱۳۹۸). سیاست‌های کلی بخشی مربوط به مواردی است که هدف یا آرمانی از نظام، حرکت یک بخش را در بر می‌گیرد و برای وصول به آن هدف یا اهداف نیازمند تدوین سیاست‌های کلی آن بخش است (پایگاه اطلاع‌رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام). سیاست‌های کلی نظام بر مبنای اصول و اهداف جمهوری اسلامی ایران تعیین شده است و چارچوب‌ها و جهت‌گیری‌های کشور را در همه عرصه‌های حکومتی مشخص می‌کند (اسماعیلی و طحان‌نظیف، ۱۳۸۷). با وجود تعاریف مختلف سیاست کلی، شاید بهترین تعریف در تبصره ۲ ماده ۱ «مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران» آمده باشد که به این شرح است: «سیاست‌های کلی نظام سیاست‌هایی است که از سوی مقام معظم رهبری به‌موجب بند یک از اصل یکصد و نهم قانون اساسی تعیین می‌شود» (پایگاه اطلاع‌رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام).

۲-۳. پیاده‌سازی سیاست کلی

پیشرفت‌های دهه‌های اخیر در زمینه پیاده‌سازی سیاست تا حدی اهمیت آن را برای تحلیلگران این حوزه روشن کرده؛ ولی هنوز نتوانسته جایگاه واقعی‌اش را در سیاست‌گذاری به‌دست آورد. به همین دلیل کماکان از این مرحله در فرایند سیاست‌گذاری با عنوان حلقه مفقوده^۴ یاد می‌شود (هیل و هیوپ، ۱۳۹۷). در گذشته (تا اوایل دهه ۱۹۷۰م)، مرحله پیاده‌سازی مشکل‌آفرین تلقی نمی‌شد (قلی‌پور، ۱۳۸۷) و این فرض به‌طور ضمنی وجود داشت که وقتی سیاست‌ها شکل می‌گیرد، به‌طور خودکار و به‌سادگی محقق می‌شود (اسعدی، پیکانی و رشیدپور، ۱۳۹۶). به عبارت دیگر، وظیفه بوروکرات‌ها پیاده‌سازی و اجرای سیاست‌ها و وظیفه سیاست‌گذاران صرفاً تا مرحله تصویب سیاست است (قلی‌پور، ۱۳۸۷). شکاف بزرگی بین تصویب قوانین و مقررات و به‌کارگیری آن‌ها وجود دارد که این شکاف از طریق سیاست‌گذاران بزرگ‌تر و عمیق‌تر می‌شود (اسعدی و دیگران، ۱۳۹۶). این واقعیت موجب جدایی مراحل تدوین و

4. Missing Link

پیاده‌سازی در فرایند سیاست‌گذاری عمومی شده (دنهارت، ۱۳۹۰) و چنانچه پیاده‌سازی ناموفق یا ناقص صورت می‌گرفت، مجریان مقصران اصلی قلمداد می‌شدند (هیل و هیوپ، ۱۳۹۷). اما افراد دیگری نظیر آندرسون^۵ (1976)، ناکامورا و اسمال‌وود^۶ (1980) و پرسمن و ویلداوسکی^۷ (1984) موافق این جدایی نیستند و به آمیختگی و روی هم افتادگی این مراحل اعتقاد دارند و برآن‌اند که مرحلهٔ تدوین حاصل پیش‌بینی‌ها و برآوردهای سیاست‌گذاران از آینده و از جنس ذهنیات است؛ در حالی که پیاده‌سازی تحقق عینی و واقعی آن پیش‌بینی‌هاست (الوانی و شلویری، ۱۳۹۵). بر این اساس، تدوین موفقیت‌آمیز سیاست به‌تنهایی پیاده‌سازی موفقیت‌آمیز آن را تضمین نمی‌کند (دانش‌فرد، ۱۳۹۲). پیاده‌سازی سیاست مجموعه‌ای یکپارچه از فرایند تعامل بین هدف‌گذاری و اقدام برای رسیدن به اهداف (دنهارت، ۱۳۹۰) و مجموعه‌ای از فعالیت‌های تفسیر (ترجمان زبان و نوشتار سیاست به‌سوی جهت‌گیری‌های قابل تحقق و امکان)، سازمان‌دهی (ایجاد واحدها و روش‌های انجام سیاست) و کاربرد (اندیشیدن تمهیدات لازم در جهت تأمین منابع و ابزارهای لازم، بودجه و خدمات مورد نیاز) است (قلی‌پور، ۱۳۸۷). محققان حوزه سیاست‌گذاری در تعریف پیاده‌سازی به موارد زیر اشاره کرده‌اند:

- حداقل‌نیت‌ها و تصمیم دولت‌ها برای اجرا یا توقف کاری است (O'Toole, 2000):

- ترجمهٔ هوشمندانهٔ برنامه‌های سیاست به واقعیت و عمل است (Gerston, 2004):

- تدوین مجموعهٔ اقداماتی نظیر سازمان‌دهی واحدها و مهیا کردن امکانات ضروری برای به‌فعولیت رساندن سیاست‌های تعیین‌شده است (Dye, 2007):

- انجام فعالیت‌ها توسط مجریان برای نیل به مجموعه‌ای از اهداف کلی و جزئی سیاست است (Chomputot, 2011):

- فراهم کردن منابع نهادی برای عملی ساختن برنامه‌ها در قالب بوروکراسی است (Kraft & Furlong, 2014):

- مجموعه‌ای از فعالیت‌های هدایت‌شده در جهت اجرای برنامه‌ها به‌منظور تحقق آثار آن است (Jones, 2014).

تحقق سیاست‌ها نیازمند شناخت و توجه به عوامل مؤثر و بازدارندهٔ پیاده‌سازی سیاست است. در جدول زیر، به بخشی از این عوامل از دیدگاه دانشمندان اشاره می‌شود.

5. Anderson

6. Nakamura & Smallwood

7. Pressman & Wildavsky

جدول ۱. پیاده‌سازی سیاست از دیدگاه محققان

منبع	تعاریف
Van Meter & Van Horn (1975)	استانداردها و هدف‌ها؛ منابع و امکانات؛ ارتباطات درون و برون سازمانی؛ ویژگی‌های سازمان‌های اجرایی؛ شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، و گرایش‌ها و تمایلات اجراکنندگان.
Sabatier & Mazmanian (1979)	اهداف مشخص و روشن؛ روابط علت و معلولی و داشتن مبنای نظری؛ وجود تثبیت‌کننده و رهبر با مهارت‌های سیاسی و مدیریتی؛ حمایت خطمشی‌ها از سوی قانون‌گذاران، مقامات اجرایی، مراجع قضایی و گروه‌های هدف؛ توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و بین‌المللی.
Nakamura & Smallwood (1980)	فرایند رهبری و هماهنگی.
Pressman & Wildavsky (1984)	عدم جدایی پیاده‌سازی از تدوین خطمشی؛ استفاده از ابزارها و وسایل مستقیم در پیاده‌سازی؛ بهره‌گیری از مبنای علمی و نظری؛ تداوم رهبری؛ سادگی و آسان‌سازی خطمشی و توجه به تمهیدات خاص در مرحله تدوین خطمشی.
Librarian, Jorgensen & Sharma (2010)	خطمشی، تنظیم و ابلاغ آن؛ زمینه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی؛ رهبری برای پیاده‌سازی خطمشی؛ ذی‌نفعان درگیر در پیاده‌سازی خطمشی؛ طرح‌ریزی پیاده‌سازی و بسیج منابع، عملیات و خدمات و بازخور در مورد پیشرفت و نتایج.
Batsuuri (2016)	وضوح اهداف و استانداردهای خطمشی و کیفیت بهتر خدمات عمومی.
ضرغام بروجنی و بذرافشان (۱۳۹۳)	توجه به ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان؛ نظام اداری و بوروکراسی؛ هدف‌گذاری و تدوین صحیح خطمشی؛ تخصص و مهارت مجریان؛ گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان؛ حمایت از سوی مراجع قانونی - حقوقی و انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم.
اسعدی و دیگران (۱۳۹۶)	عوامل مربوط به مجریان (ظرفیت‌های شناختی و سطح پذیرش خطمشی)؛ عوامل مربوط به جامعه هدف (وسعت، تنوع و مشارکت)؛ عوامل مربوط به تدوین‌کنندگان (علمی بودن خطمشی، رابطه طراح و مجریو ابزار خطمشی)؛ عوامل مربوط به ماهیت (شفافیت و قابلیت پیاده‌سازی، طبیعت مسئله و خطمشی نمادین) و عوامل مربوط به محیط (ساختار سازمان مجری، عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی و عوامل اجتماعی).

۳-۳. سیر تحقیقات پیاده‌سازی سیاست

گوگین، باومن، لستر و اوتوله^۸ (1990) سه نسل از تحقیقات پیاده‌سازی را معرفی کرده‌اند.

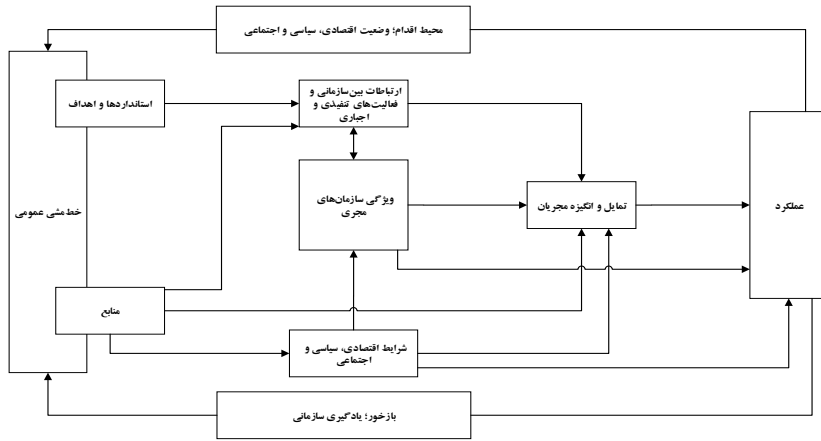
8. Goggin, Bowman, Lester & O'Toole

نسل اول مطالعات درثیک^۹ (۱۹۷۲)، پرسمن و ویلداوسکی (۱۹۷۳) و بارداخ^{۱۰} (۱۹۷۷) را شامل می‌شود (هیل و هیوپ، ۱۳۹۷) که این پیش‌فرض را بیان کرده‌اند که با تدوین و تصویب خط‌مشی‌های مناسب و صحیح، پیاده‌سازی و اجرا به‌صورت خودکار محقق خواهد شد (عباسی و بیگی، ۱۳۹۵). به‌باور محققان این نسل، میزان پیاده‌سازی موفقیت‌آمیز خط‌مشی به میزان ارتباط بین سازمان‌های مختلف دخیل در امر پیاده‌سازی و واحدهای سطوح ملی بستگی دارد. آن‌ها استدلال می‌کنند که پیاده‌سازی به ارتباط بین تعداد زیادی از مجریان مرتبط است و باید درجهٔ هماهنگی بین اقدامات به‌صورت صددرصدی باشد (Smith & Smyth, 1996). مطالعات این نسل موجب ایجاد نوعی فهم نظام‌مند از علت و معلول‌ها در پیاده‌سازی و ارائهٔ چارچوبی عمومی برای پیاده‌سازی گردید (اسمیت و لاریمر، ۱۳۹۲). اما نسل دوم تحقیقات پیاده‌سازی، تمرکز خود را از بررسی خط‌مشی‌های خاص به ساخت نظریه‌های عمومی فرایند پیاده‌سازی تغییر جهت دادند (اسمیت و لاریمر، ۱۳۹۲) و بیشتر به بُعد تحلیلی و تطبیقی در مطالعهٔ اجرای برنامه‌ها پرداختند (هادی پیکانی، ۱۳۹۵). از نظریه‌پردازان این نسل می‌توان به پرسمن و ویلداوسکی، ساباتیر و مازمانیان و المور^{۱۱} اشاره کرد (قلی‌پور، دانایی‌فرد، زارعی‌متین، جندقی و فلاح، ۱۳۹۰). نسل سوم تحقیقات بر آزمون دقیق فرضیه‌های علی پیاده‌سازی و به عبارت دیگر بر نظریهٔ چگونگی عمل خط‌مشی (یا عمل نکردن آن) متمرکز شدند (اسمیت و لاریمر، ۱۳۹۲). محققان نسل سوم مطالعات بر دیدگاه تعاملی و بر فرایند پیچیدهٔ مذاکره و چانه‌زنی بین بازیگران خط‌مشی در تمام سطوح خط‌مشی و فرایند برنامه‌ریزی تأکید کردند (Lester, Bowman, Goggin & O'Toole, 1987). نسل چهارم تحقیقات در ادامه نگاه نسل‌های قبلی به‌پیش رفتند. متلند^{۱۲} (۱۹۹۵)، لستر و گوگین^{۱۳} (۱۹۹۸) و دی لئون^{۱۴} (۱۹۹۹) از اندیشمندان این نسل به‌شمار می‌آیند (اسمیت و لاریمر، ۱۳۹۲).

۳-۴. مدل‌های پیاده‌سازی سیاست

ون میتر و ون هورن^{۱۵} (۱۹۷۵) الگویی با رویکرد بالا به پایین و با شش عامل ارائه دادند که بین پیاده‌سازی و تدوین خط‌مشی ارتباط و پیوند برقرار می‌کند. این الگو در شکل زیر نمایش داده شده است.

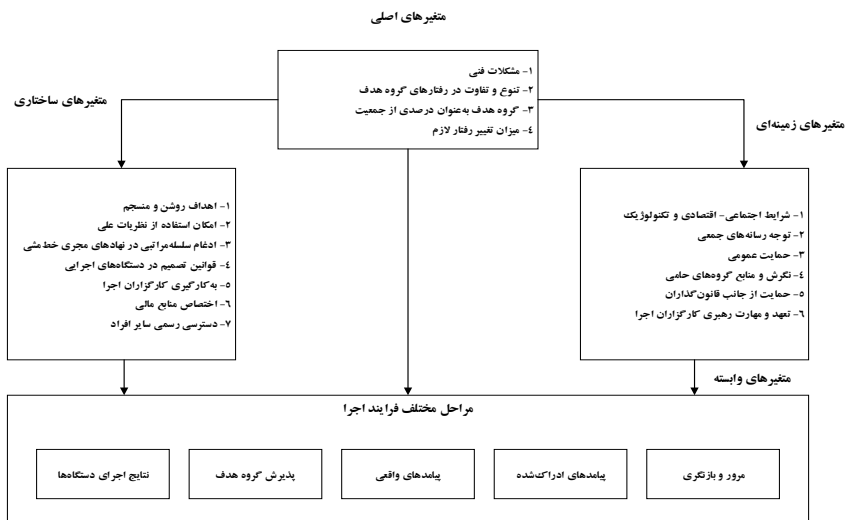
-
9. Derthic
 10. Bardach
 11. Elmore
 12. Metland
 13. Lester & Goggin
 14. De Leon
 15. Van Meter & Van Horn

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

شکل ۱. الگوی ون میتر و ون هورن (۱۹۷۵)

ساباتایر و مازمانیان (۱۹۷۹) متغیرهای اصلی اثرگذار بر فرایند پیاده‌سازی را به سه دسته تقسیم کردند: متغیرهای اصلی و اساسی^{۱۶}، متغیرهای ساختاری^{۱۷} و متغیرهای زمینه‌ای^{۱۸}.

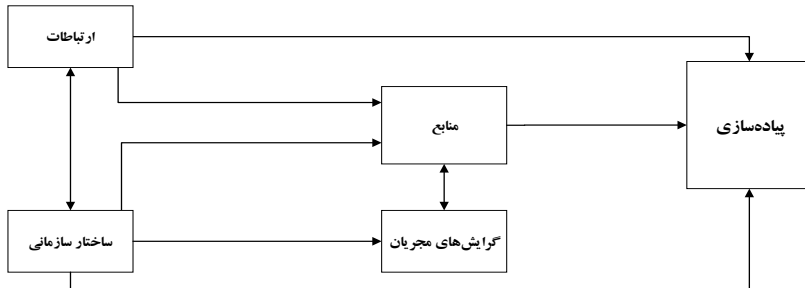

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

شکل ۲. الگوی ساباتایر و مازمانیان (۱۹۷۹)

- 16. Material Variable
- 17. Structural Variable
- 18. Contextual Variable

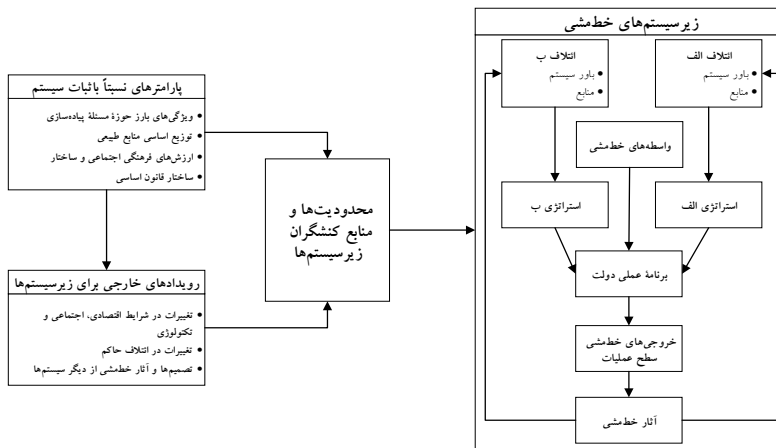
ادواردز^{۱۹} (۱۹۸۰) الگویی پیشنهاد داد که مطابق آن، ارتباطات و ساختار سازمانی بر منابع لازم برای پیاده‌سازی اثر می‌گذارد و این مجموعه عوامل به همراه گرایش‌ها و علایق مجریان به پیاده‌سازی منجر می‌شود. چنانچه گرایش مجریان مساعد و موافق خطمشی باشد و منابع لازم فراهم آید، می‌توان تحقق یافتن کارآمد پیاده‌سازی را انتظار داشت.

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

شکل ۳. الگوی ادواردز (۱۹۸۰)

ساباتایر^{۲۰} (۱۹۸۶) الگوی ائتلاف طرفدارانه را از ترکیب واحد تجزیه و تحلیل الگوی پایین به بالا به الگوی بالا به پایین ارائه داده که در شکل زیر نشان داده شده است.

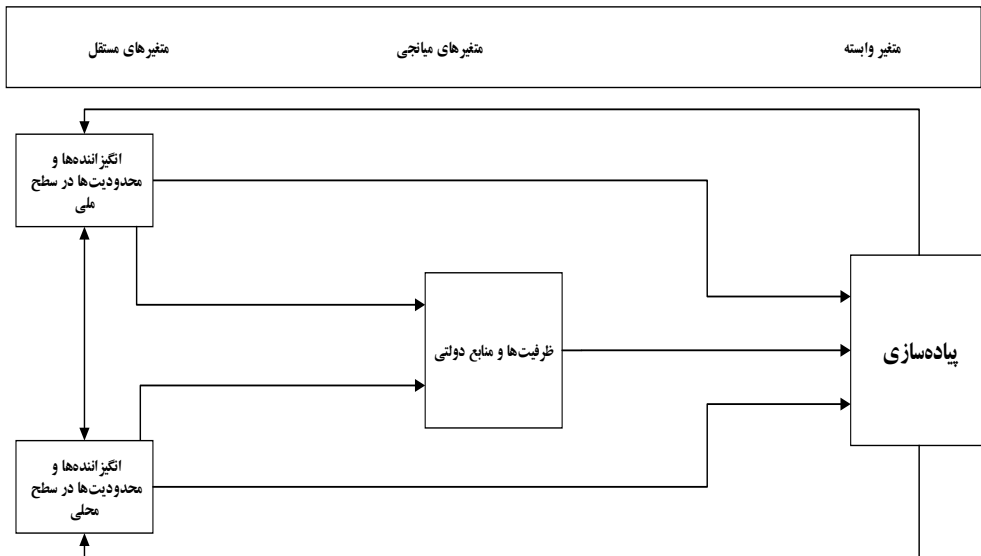
فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

شکل ۴. الگوی ائتلاف طرفدارانه ساباتایر (۱۹۸۶)

19. Edwards

20. Sabatier

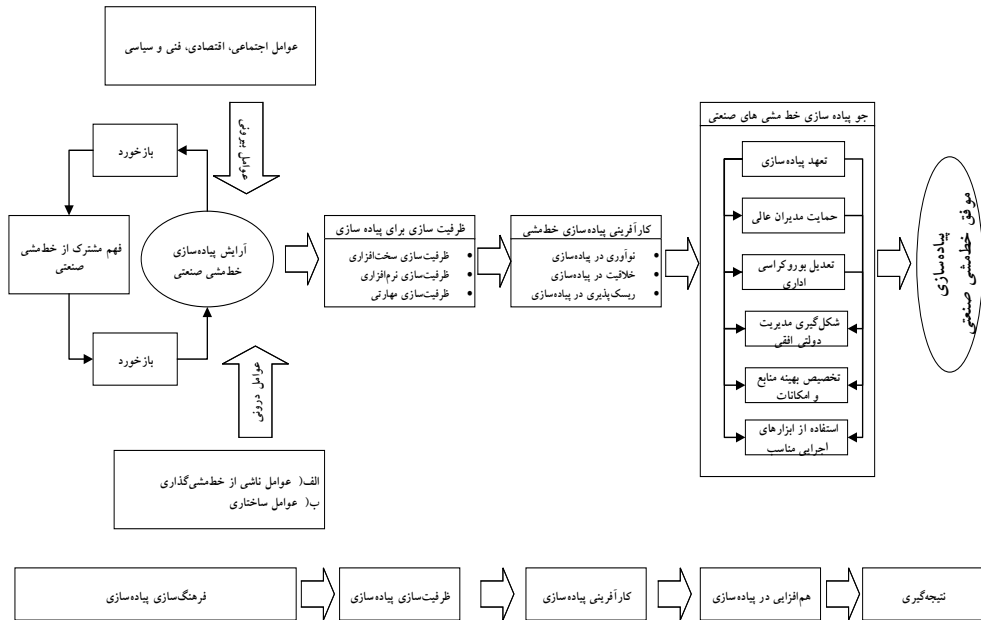
گوگین و دیگران (1990) الگویی مفهومی بر مبنای الگوی ارتباطات^{۲۱} برای پیاده‌سازی خط‌مشی‌های بین دولتی ارائه دادند که در آن، پیاده‌سازی دولت‌ها در حقیقت تابعی از انگیزاننده‌ها^{۲۲} و محدودیت‌هایی^{۲۳} است که برای دولت از جای دیگر در سیستم فدرال فراهم شده است.

شکل ۵. الگوی ارتباطی پیاده‌سازی خط‌مشی از گوگین و دیگران (1990)

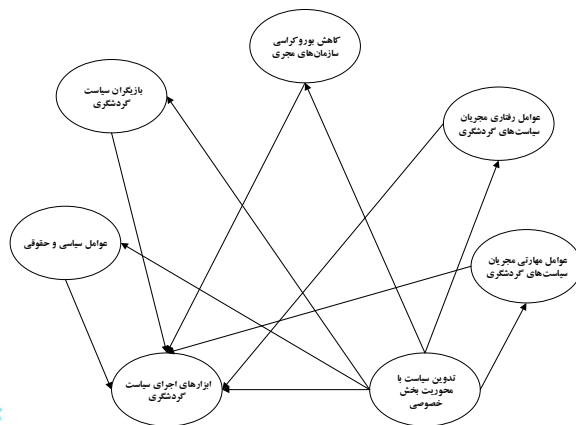
قلی‌پور و دیگران (۱۳۹۰) در تحقیقی به ارائه الگویی برای پیاده‌سازی خط‌مشی‌های صنعتی پرداختند که یافته‌های آن‌ها الگوی پنج‌مرحله‌ای شامل فرهنگ پیاده‌سازی، ظرفیت پیاده‌سازی، کارآفرینی پیاده‌سازی، هم‌افزایی پیاده‌سازی و نتیجه‌گیری است که در شکل زیر نمایش داده شده است.

21. Communication Model
22. Inducements
23. Constraints

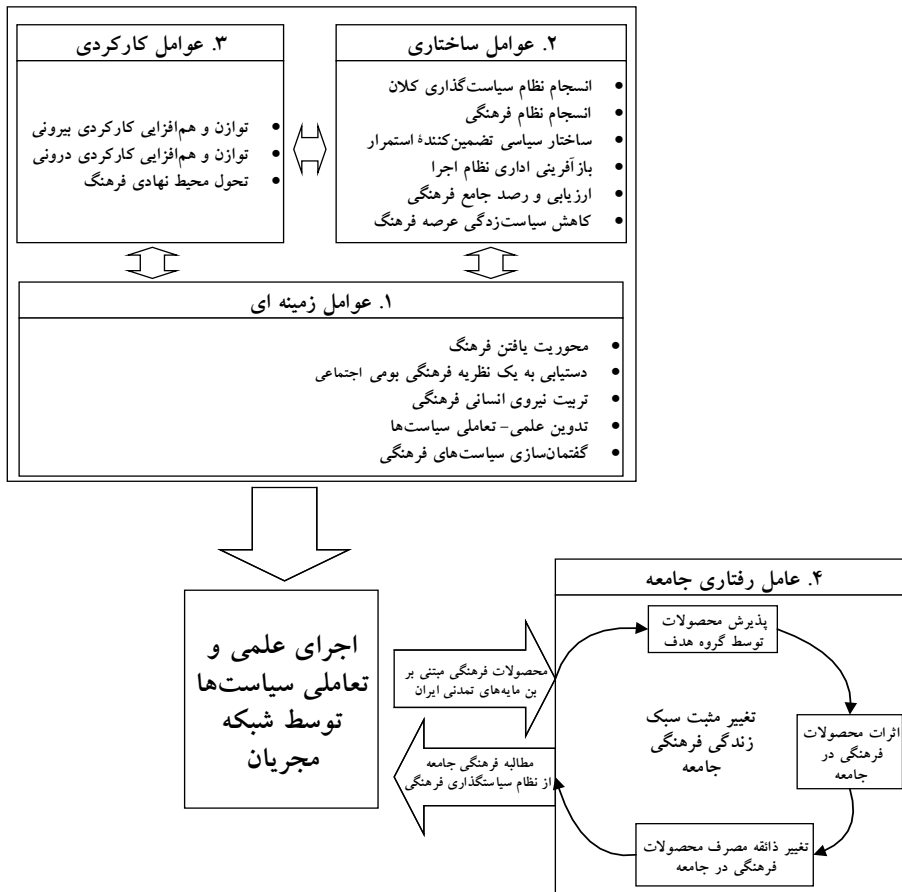
شکل ۶. الگوی پیاده‌سازی خط‌مشی‌های صنعتی از قلی‌پور و دیگران (۱۳۹۰)

رحمانی، پرهیزگار، امینی و شیرمحمدی (۱۳۹۲) در تحقیقی الگوی پیاده‌سازی سیاست‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران را عرضه و به هفت عامل اصلی اشاره کردند.

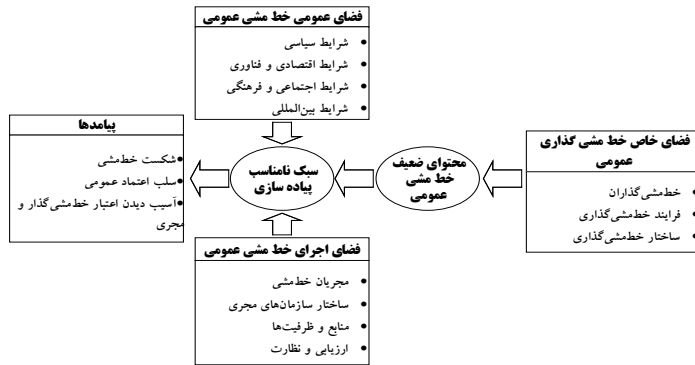
شکل ۷. الگوی پیاده‌سازی سیاست‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران از رحمانی و دیگران (۱۳۹۲)

مختاریان‌پور (۱۳۹۳) در تحقیقی با هدف شناسایی عوامل تسهیل‌کننده پیاده‌سازی موفق سیاست‌های فرهنگی کشور، الگویی شامل چهار دسته عوامل زمینه‌ای، ساختاری، کارکردی و رفتاری جامعه ارائه کرد که در شکل زیر مشاهده می‌شود.

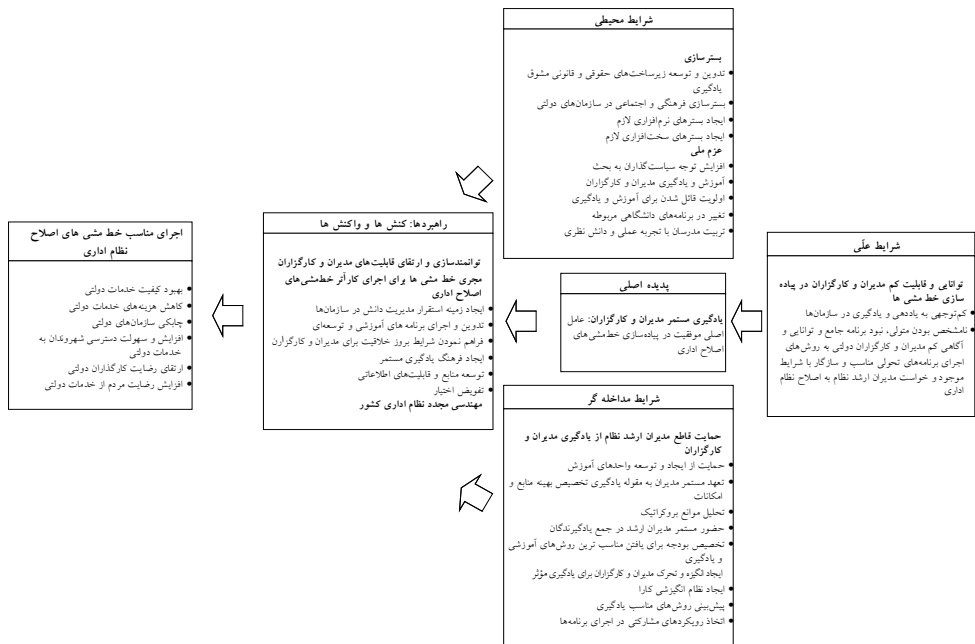
شکل ۸. الگوی عوامل تسهیل‌کننده پیاده‌سازی سیاست‌های فرهنگی کشور از **مختاریان‌پور (۱۳۹۳)**

حاجی‌پور، فروزنده، دانایی‌فرد و فانی (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای به طراحی الگوی آسیب‌شناسی پیاده‌سازی خط‌مشی عمومی در ایران پرداختند.

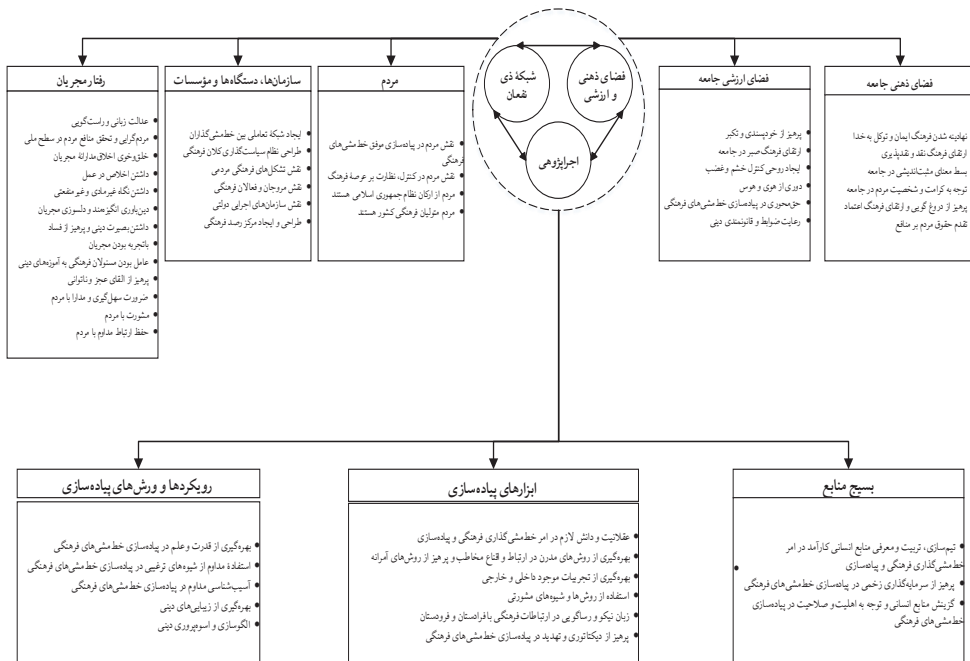
شکل ۹. الگوی آسیب‌شناسی پیاده‌سازی خط‌مشی عمومی از حاجی پور و دیگران (۱۳۹۴)

منوریان (۱۳۹۴) الگوی پیاده‌سازی خط‌مشی‌های اصلاح اداری با رویکرد یادگیری را ارائه کرد. یافته‌های پژوهش وی الگویی پارادایمی با شش مؤلفه است.

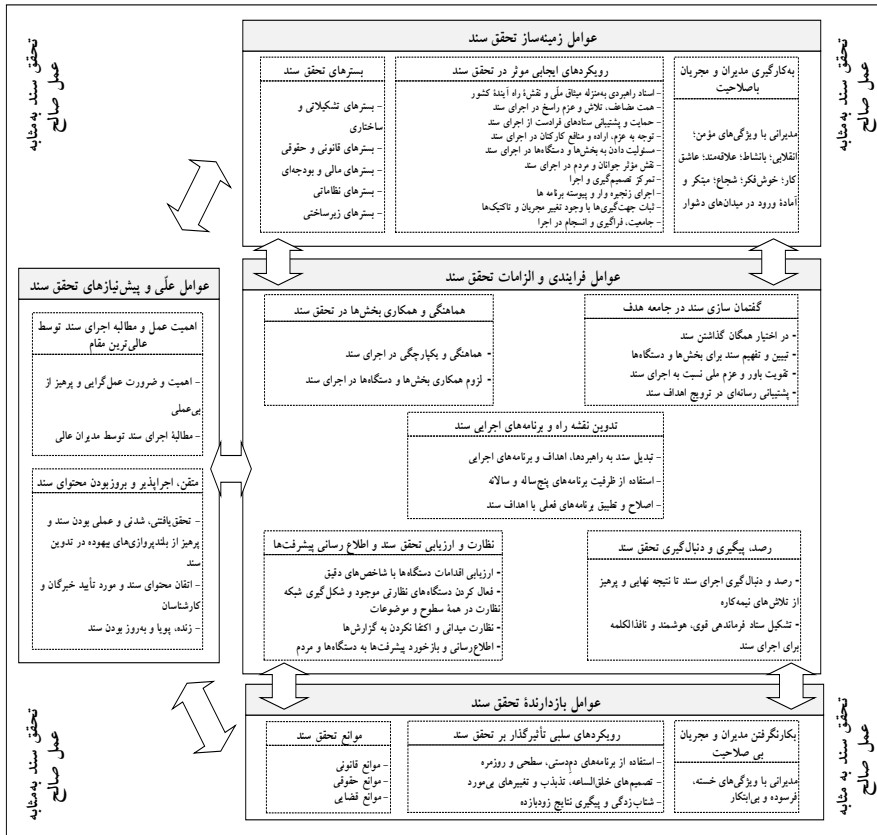
شکل ۱۰. الگوی پارادایمی پیاده‌سازی خط‌مشی‌های اصلاح اداری با رویکرد یادگیری از منوریان (۱۳۹۴)

خنیفر، الوانی و حاجی‌ملا میرزایی (۱۳۹۴) در تحقیقی الگوی اسلامی - ایرانی پیاده‌سازی خط‌مشی‌های فرهنگی کشور را عرضه کردند. یافته‌های پژوهش ایشان در شکل زیر بیان شده است.

شکل ۱۱. الگوی اسلامی - ایرانی پیاده‌سازی خط‌مشی‌های فرهنگی ج.ا.ا. از خنیفر و دیگران (۱۳۹۴)

فرزین، احمدوند، امینی و تولایی (۱۳۹۹) در پژوهشی کیفی به تدوین الگوی پیاده‌سازی اسناد سیاستی کشور، مبتنی بر آرا و اندیشه‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، پرداختند که از پنج بُعد و چهارده مؤلفه تشکیل شده است.

شکل ۱۲. الگوی پیاده‌سازی اسناد سیاستی کشور مبتنی بر آرا و اندیشه‌های امام‌خامنه‌ای از فرزین و دیگران (۱۳۹۹)

۳-۵. مدل مفهومی تحقیق

با توجه به نظریات ذکرشده، دستگاه مفهومی تحقیق حاضر از ۶ بُعد، ۳۰ مؤلفه و ۷۵ زیرمؤلفه توسعه یافته است (نگاه کنید به جدول ۲).

جدول ۲. ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های پیاده‌سازی سیاست‌های کلی نظام

بُعد	مؤلفه	زیرمؤلفه
تدوین زیرمؤلفه‌ها، نقشه راه تحقق سیاست	تبدیل و ترجمه عملیاتی	استنتاج و احصای اولویت‌ها و حوزه‌های راهبردی سیاست کلی
		تبدیل اولویت‌ها و حوزه‌های راهبردی به پیامدها و اهداف بلندمدت
		تدوین اهداف عملیاتی برای دستیابی به پیامدها و اهداف بلندمدت
برنامه‌ریزی عملیاتی		تعریف سبد پروژه‌ها و اقدامات اجرایی برای دستیابی به اهداف عملیاتی
		تعیین و تخصیص الزامات، منابع، زمان و محدودیت‌ها به اهداف، پروژه‌ها و اقدامات
		احصای شاخص‌های تحقق اهداف، پروژه‌ها و اقدامات
قوانین، مقررات و سامانه‌ها		تدوین، به‌روزرسانی و اصلاح قوانین و آیین‌نامه‌ها متناسب با اهداف و انتظارات سیاست کلی
		تدوین و اصلاح دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های دستگاه‌ها متناسب با اهداف و انتظارات سیاست کلی
		طراحی و به‌روزرسانی سامانه‌های ملی متناسب با اهداف و انتظارات سند
منابع		تأمین و سامان‌دهی مجدد منابع انسانی برای تحقق سیاست کلی
		تأمین و سامان‌دهی مجدد منابع دانشی و اطلاعاتی برای تحقق سیاست کلی
		تأمین و سامان‌دهی مجدد منابع مالی برای تحقق سیاست کلی
زیرساخت‌ها		تأمین و سامان‌دهی مجدد زیرساخت‌های سخت‌افزاری برای تحقق سیاست کلی
		تأمین و سامان‌دهی مجدد زیرساخت‌های نرم‌افزاری برای تحقق سیاست کلی
		تدوین، بازنگری و اصلاح آموزش‌های پایه، مقدماتی و عالی با محوریت انتظارات سیاست کلی
آموزش‌ها		تدوین، بازنگری و اصلاح آموزش‌های عرضی و فنی-حرفه‌ای با محوریت انتظارات سیاست کلی
		تدوین، بازنگری و اصلاح آموزش‌های عمومی با محوریت انتظارات سیاست کلی
		برقراری و تسهیل در ارتباطات درون‌دستگاهی و بین‌دستگاهی در راستای تحقق سیاست کلی
ارتباطات و تعاملات		تحکیم همکاری و هماهنگی درون‌دستگاهی و بین‌دستگاهی در راستای تحقق سیاست کلی
		تدوین مأموریت‌ها و نقش‌های جدید دستگاهی در راستای تحقق سیاست کلی
		تشکیل فرارگه‌ها، کارگروه‌ها و شوراهای تخصصی و موضوعی در راستای تحقق سیاست کلی
نگاشت نهادی		تخصیص مأموریت‌ها و نقش‌های تحقق سیاست کلی به دستگاه‌های اجرایی
		ایجاد، ادغام و حذف سازمان حکومتی و غیرحکومتی در راستای تحقق سیاست کلی
		گفتمان‌سازی و سکه رایج شدن سیاست کلی در سطح ملی
فرهنگ‌سازی و همراه‌سازی		ارزش گذاشتن به تلاش‌ها و اقدامات تحقق سیاست کلی به‌مثابه عمل صالح
		تبیین، تشریح و تفهیم اهداف، انتظارات و واژگان سیاست کلی در سطوح مختلف

سیاست‌سازی‌های تحقق سیاست

ادامه جدول ۲

بُعد	مؤلفه	زیرمؤلفه
توسعه ظرفیت‌ها		رفع موانع و چالش‌ها برطرف کردن موانع و چالش‌های تحقق سیاست کلی
		پیش‌بینی و به‌کارگیری ضمانت‌ها از طریق به‌کارگیری ابزارهای تشویقی و تنبیهی
		ضمانت‌های اجرایی داشتن تقوای فردی و سازمانی به‌عنوان کارآمدترین ضمانت اجرای سیاست کلی
توسعه توانمندی‌ها		امر به معروف و نهی از منکر به‌عنوان کارآمدترین ضمانت اجرای سیاست کلی
		بهره‌وری اجرا استفاده بهینه از منابع و حصول اطمینان از تحقق اهداف
		اجرای آزمایشی اجرای آزمایشی و محدود سیاست کلی با هدف بازخوردهای اصلاحی
		برنامه‌ریزی اجرایی تعیین اهداف، اقدامات، مجریان، مسئولیت‌ها، منابع و زمان‌بندی اجرا
		مشوق‌ها و انگیزاننده‌ها پیوند دادن اجرای سیاست کلی با انتصابات، پاداش‌ها و برخورداری از معافیت‌های قانونی
		کنترل عملیاتی تدوین و اجرای شاخص‌ها و اقدامات کنترلی در سطوح اجرایی و ارائه بازخوردهای اصلاحی
		همراه‌سازی جلب حمایت و مشارکت مجریان و جامعه هدف اجرا برای تحقق سیاست کلی
		پاسخ‌گویی تعهد به جواب‌گویی در مقابل مسئولیت پذیرفته‌شده برای اجرای سیاست کلی
		تفویض اختیار واگذاری قانونی مسئولیت‌ها و اختیارات براساس قابلیت‌ها و توانمندی‌ها
		ابزارهای اجرا پیش‌بینی و استفاده از ابزارها و روش‌های مناسب برای اجرای سیاست کلی
ملاحظات و رویکردهای راهبردی		فضای اجرا میزان پذیرش و مقبولیت اجرای سیاست کلی در جامعه هدف اجرا
		حمایت و مطالبه‌گری تأکید و مطالبه رهبران و مدیران عالی نسبت به تحقق سیاست کلی
		راه‌اندازی قرارگاه/ ستاد هدایت، راهبری و پیگیری برای تحقق سیاست کلی
		انتخاب و انتصاب مدیران همفکر، همدل، همراه و توانمند برای تحقق سیاست کلی
		گروه ائتلاف مدیریتی ثبات نسبی مدیریتی و تغییرات هوشمندانه در مدیران میانی و اجرایی
		شبکه‌سازی و ایجاد گروه‌های متداخل کاری (قرارگاه، کارگروه و شورا) متولیان تحقق سیاست کلی
		ایجاد انگیزه و شوروشوق تحقق سیاست کلی در سطح دستگاه‌های اجرایی و مردم
		تفویض اختیار کافی به مدیران میانی و اجرایی برای تحقق سیاست کلی
		مدیریت تعارض و مقاومت‌های ناشی از تحقق انتظارات در سیاست کلی
		مدیریت جهادی در راستای تحقق اهداف و انتظارات در سیاست کلی
سبک رهبری متناسب پایبندی به حیطة مسئولیت و اختیارات حوزه سیاست‌گذاری و اجرایی		
مدیریت تحول در راستای تحقق اهداف و انتظارات در سیاست کلی		

ادامه جدول ۲

بُعد	مؤلفه	زیرمؤلفه
ملاحظات و ویژگی‌های مجریان تحقیق سیاست	نهادهای و دستگاه‌های حاکمیتی	داشتن صلاحیت و توانایی (دانش، تجربه، مهارت و...) برای تحقق سیاست کلی دادن وظایف و اختیارات متناسب برای تحقق سیاست کلی مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی برای تحقق سیاست کلی هماهنگی، همسویی و یکپارچگی برنامه‌های دستگاه‌ها با سیاست‌های ابلاغ‌شده داشتن اراده و مشارکت در تحقق سیاست کلی مشارکت داشتن در نظارت بر تحقق سیاست کلی
	نهادهای و دستگاه‌های غیرحاکمیتی	داشتن صلاحیت و توانایی (دانش، تجربه، مهارت و...) در تحقق سیاست کلی دادن وظایف و اختیارات متناسب برای تحقق سیاست کلی مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی برای تحقق سیاست کلی ایجاد منافع مشترک در راستای تحقق سیاست کلی داشتن باور و ایمان به اهداف و انتظارات سیاست کلی مشارکت داشتن در تحقق سیاست کلی مشارکت داشتن در نظارت بر تحقق سیاست کلی حمایت نظری و عملی ذی‌نفعان از تحقق سیاست کلی
	مردم	لحاظ کردن خواسته‌ها و مطالبات ذی‌نفعان در تحقق سیاست کلی جلب حمایت و پشتیبانی ذی‌نفعان برای تحقق سیاست کلی ملاحظه شرایط و اقتضانات خاص جامعه هدف اجرا برای تحقق سیاست انتقال روحیه و انگیزه از جامعه هدف اجرا به مدیران و مجریان سیاست کلی همراه و همسو نمودن جامعه هدف برای تحقق سیاست کلی مشارکت دادن جامعه هدف در تحقق سیاست کلی روندهای مؤثر بر تحقق سیاست کلی رویدادهای و تحولات مؤثر بر تحقق سیاست کلی شرایط و زمان اجرا
	ذی‌نفعان	فعالیت‌های مؤثر شرکا، رقبا و دشمنان برای تحقق سیاست کلی در نظر گرفتن اقتضانات زمانی و مکانی، و شرایط عادی و بحرانی اجرا

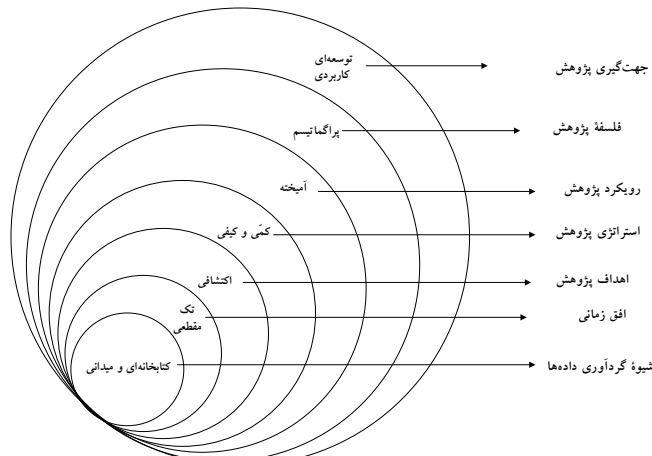
ملاحظات و ویژگی‌های مجریان تحقیق سیاست

ملاحظات و عوامل عمل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست

۴. روش تحقیق

روش‌شناسی تحقیق یا تعیین مبانی فلسفی آن کوششی در جهت تعیین روش منطقی دستیابی به هدف‌های علم یا شناخت علمی (عدلیب، ۱۳۸۱، صص. ۵۳-۵۴) و همچون نقشه‌ای، راهگشای مسیر حرکت محقق به سمت مقاصد مورد نظر است (منصوریان، ۱۳۹۰). دانایی‌فرد، آذر و الوانی

(۱۳۸۳) با استفاده از «پیاژ تحقیق»^{۲۴} ساندرز، لوپس و تورنهیل^{۲۵} (۲۰۰۸) الگوی روش‌شناسی را ارائه داده‌اند (دانیایی‌فرد و دیگران، ۱۳۸۳) که مبتنی بر آن روش‌شناسی تحقیق تشریح خواهد شد. تحقیق حاضر بر مبنای فلسفی پراگماتیسم و با جهت‌گیری توسعه‌ای و کاربردی و رویکرد آمیخته اکتشافی است؛ به طوری که در سطح هدف غالباً از رویکرد کیفی، در سطح جمع‌آوری داده‌های تحقیق از دو رویکرد کیفی و کمی و در سطح تحلیل و تفسیر داده‌ها از دو رویکرد کمی و کیفی استفاده شده است. قلمرو تحقیق به لحاظ زمانی به صورت تک‌مقطعی و در بازه ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۸، به لحاظ مکانی شهر تهران و به لحاظ موضوعی در حوزه سیاست‌گذاری است.

شکل ۱۳. روش‌شناسی تحقیق بر پایه پیاژ تحقیق ساندرز

جامعه آماری تحقیق شامل تمام اسناد و مدارک معتبر مرتبط با سیاست‌گذاری در منابع علمی و تجربی و خبرگان حوزه سیاست‌گذاری (۱۳۰ نفر در دسترس) است. نمونه آماری تحقیق در روش کتابخانه‌ای به صورت تمام‌شمار تا اشباع نظری، در روش میدانی در بخش مصاحبه با استفاده از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی و هدفمند و تکنیک گلوله‌برفی (۱۲ نفر) و در بخش پرسش‌نامه براساس جدول مورگان (۵۰ نفر) تعیین شد. داده‌های تحقیق با دو روش کتابخانه‌ای (با ابزار فیش‌برداری) و میدانی (با ابزارهای مصاحبه و پرسش‌نامه) گردآوری شد. تحلیل داده‌های کیفی با روش تحلیل مضمون و تحلیل داده‌های کمی با استفاده از آزمون‌های آماری استنباطی صورت گرفت و مدل‌سازی تحقیق با استفاده از روش معادلات ساختاری^{۲۶} (رویکرد مبتنی بر کوواریانس) در نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس^{۲۷} در سه مرحله انجام شد: برازش مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی.

24. The Research 'Onion'

25. Mark Saunders, Philip Lewis & Adrian Thornhill

26. Structural Equation Modeling

27. Smatr PLS

۵. یافته‌های تحقیق

۵-۱. تجزیه و تحلیل داده‌های توصیفی

همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، نمونه آماری تحقیق ۵۰ نفر از خبرگان آگاه به موضوع بودند که پرسش‌نامه در بین آن‌ها توزیع و تعداد ۴۶ پرسش‌نامه دریافت شد که از آن تعداد، ۴۴ پرسش‌نامه به‌صورت کامل تکمیل شده بود. اطلاعات مربوط به سن، جنسیت، مدرک تحصیلی و سابقه کاری آن‌ها در **جدول ۳** آمده است.

جدول ۳. تحلیل داده‌های توصیفی نمونه آماری

درصد	فراوانی	
۹	۴	کارشناسی ارشد
۳۹	۱۷	دانشجوی دکتری
۵۲	۲۳	دکترا
-	-	سایر
-	-	۱۰ تا
-	-	۱۱ تا ۱۵
۱۶	۷	۱۶ تا ۲۰
۴۳	۱۹	۲۱ تا ۲۵
۱۸	۸	۲۶ تا ۳۰
۲۳	۱۰	۳۰ به بالا
۸۶	۳۸	مدیریتی
۱۴	۶	کارشناسی
-	-	سایر
۶۸	۳۰	زیاد
۳۲	۱۴	متوسط
-	-	ضعیف

تحصیلات

سابقه مسئولیت (سال)

نوع مسئولیت

میزان آشنایی با سیاست‌های کلی

۵-۲. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی

در این بخش، فهرستی از عوامل مؤثر بر تحقق سیاست‌های کلی عرضه شده که از مصاحبه با مدیران و مسئولان خبره در موضوع تحقیق به‌دست آمده و با روش تحلیل مضمون بررسی شده است (رک. **جدول ۴**).

۳-۵. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌های کمی

تحلیل داده‌های کمی در سه مرحله انجام شده است: تحلیل اندازه‌گیری الگو، تحلیل ساختاری (ارتباطات) الگو و تحلیل کلی الگو.

جدول ۴. عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی اسناد راهبردی از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان

ردیف	عامل
۱	باور و اعتقاد مسئولان و مجریان به سیاست‌های کلی
۲	اهتمام و جدیت متولیان و مجریان به تحقق و اجرای سیاست‌های کلی
۳	درک صحیح و برداشت مشترک از سیاست‌های کلی
۴	قابل اجرا بودن سیاست‌های کلی
۵	اولویت‌بندی در تحقق سیاست‌های کلی
۶	اولویت‌بندی در بازنگری سیاست‌های کلی
۷	لزوم اعتلای جایگاه قانون و فرهنگ قانون‌پذیری در جامعه برای تحقق سیاست‌های کلی
۸	استفاده از ظرفیت‌های مردمی در تحقق سیاست‌های کلی
۹	تقویت زیرساخت‌های نرم و سخت مورد نیاز تحقق سیاست‌های کلی
۱۰	توجه به تغییرات محیطی در تحقق سیاست‌های کلی
۱۱	استفاده از ظرفیت‌های برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور در تحقق سیاست کلی
۱۲	ویژگی‌های مجریان (معتقد به نظام، باصلاحیت و خبره)
۱۳	لزوم ارتباط سیاست‌های کلی نظام با اسناد بالادستی
۱۴	مشارکت و تعامل مجریان با سیاست‌گذاران
۱۵	استفاده از مدیران دارای تجربه صف و ستاد یا تلفیقی از آن‌ها
۱۶	حصول اطمینان از کفایت ابزارها (مالی، انسانی، قوانین و مقررات و...) در اجرای سیاست‌های کلی
۱۷	لزوم ترجمان سیاست و شکست سیاست به اجزای آن
۱۸	بررسی دوره‌ای سیاست‌های کلی و بازنگری‌های مورد نیاز
۱۹	برقراری ارتباط سیستمی بین سیاست‌های کلی با برنامه‌های توسعه کشور
۲۰	تبدیل سیاست‌های کلی به اهداف کمی و قوانین برنامه توسعه کشور

۴-۵. برازش اندازه‌گیری الگو

برای پایایی، سه شاخص ضریب بارهای عاملی^{۲۸} (پایایی متغیرهای مشاهده‌پذیر)، آلفای کرونباخ^{۲۹} و پایایی ترکیبی^{۳۰}، و برای روایی، شاخص روایی هم‌گرا^{۳۱} بررسی و در جدول‌های ۷ تا ۱۱ وضعیت آن ذکر شده است.

جدول ۵. وضعیت پایایی و روایی بُعد تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی		۰/۵۰۹	۰/۸۶۹	۰/۹۳۸	۰/۸۸۴
تبدیل و ترجمه عملیاتی		۰/۷۶۱	۰/۹۴۸	۰/۹۷۴	۰/۹۵۰
برنامه‌ریزی عملیاتی		۰/۷۶۱	۰/۹۱۹	۰/۹۴۳	۰/۸۰۷

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

جدول ۶. وضعیت پایایی و روایی بُعد بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی		۰/۶۲۰	۰/۷۸۳	۰/۸۳۷	۰/۳۷۵
قوانین، مقررات و سامانه‌ها		۰/۶۷۵	۰/۷۴۸	۰/۸۵۸	۱,۰۰۰
منابع		۰/۶۶۲	۰/۸۱۵	۰/۸۹۰	۱,۰۰۰
زیرساخت‌ها		۰/۶۷۲	۰/۷۹۲	۰/۹۰۵	۱,۰۰۰
آموزش‌ها		۰/۷۹۱	۰/۸۸۰	۰/۹۲۶	۱,۰۰۰
ارتباطات و تعاملات		۰/۷۰۰	۰/۷۸۲	۰/۸۷۳	۱,۰۰۰
نگاشت نهادی		۰/۵۶۵	۰/۸۱۸	۰/۸۷۹	۱,۰۰۰
فرهنگ‌سازی و همراه‌سازی		۰/۷۸۶	۰/۸۱۶	۰/۸۹۱	۱,۰۰۰
رفع موانع و چالش‌ها		۰/۵۴۱	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰
ضمانت اجرایی		۰/۷۱۱	۰/۶۷۹	۰/۸۲۶	۱,۰۰۰

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

28. Loading

29. Cronbach Alpha

30. Composite Reliability

31. Convergent Validity

جدول ۷. وضعیت پایایی و روایی بُعد الزامات اجرای سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
الزامات اجرای سیاست کلی	۰/۶۰۳	۰/۸۱۴	۰/۸۵۷	۰/۳۸۷	
بهره‌وری اجرا	۰/۴۴۶	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
اجرای آزمایشی	۰/۷۱۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
برنامه‌ریزی اجرایی	۰/۶۸۳	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
مشوق‌ها و انگیزاننده‌ها	۰/۶۰۵	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
کنترل عملیاتی	۰/۵۶۷	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
همراه‌سازی	۰/۵۶۵	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
پاسخ‌گویی	۰/۶۶۱	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
تفویض اختیار	۰/۵۶۲	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
ابزارهای اجرا	۰/۷۲۴	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	
فضای اجرا	۰/۵۰۵	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

جدول ۸. وضعیت پایایی و روایی بُعد رهبری تحقق سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
رهبری تحقق سیاست کلی	۰/۶۶۰	۰/۶۸۲	۰/۸۲۵	۰/۶۱۳	
حمایت و مطالبه‌گری	۰/۶۹۳	۰/۴۹۴	۰/۷۹۶	۰/۶۶۲	
گروه ائتلاف مدیریتی	۰/۸۲۲	۰/۷۶۳	۰/۸۴۵	۰/۶۴۸	
سبک رهبری متناسب	۰/۸۲۶	۰/۸۳۰	۰/۸۷۸	۰/۵۵۰	

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

جدول ۹. وضعیت پایایی و روایی بُعد مجریان تحقق سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
مجریان تحقق سیاست کلی		۰/۶۳۸	۰/۷۴۳	۰/۸۵۱	۰/۶۵۷
نهادهای و دستگاه‌های حاکمیتی		۰/۶۹۴	۰/۷۳۵	۰/۸۴۹	۰/۶۲۳
نهادهای و دستگاه‌های غیرحاکمیتی		۰/۸۸۸	۰/۹۳۴	۰/۹۴۸	۰/۷۵۱
مردم		۰/۸۳۸	۰/۶۸۸	۰/۸۱۹	۰/۶۰۴

فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان

جدول ۱۰. وضعیت پایایی و روایی بُعد مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی

بُعد	مؤلفه	بار عاملی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی هم‌گرا
مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی		۰/۷۸۳	۰/۶۸۵	۰/۸۲۸	۰/۸۰۷
ذی‌نفعان		۰/۸۷۱	۰/۹۱۰	۰/۹۴۴	۰/۸۴۸
جامعه هدف اجرا		۰/۸۲۹	۰/۸۴۲	۰/۸۹۳	۰/۶۷۷
عدم قطعیت‌های محیطی		۰/۶۴۳	۰/۷۷۷	۰/۸۴۰	۰/۵۱۳

فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان

۵-۵. برازش ساختاری (ارتباطات) الگو

در این بخش، وضعیت ساختاری الگو و روابط بین متغیرهای مکنون (مستقل یا برون‌زا) و وابسته (درون‌زا) براساس معیارهای ضرایب تأثیر، ضریب تعیین (R²)، ضریب ارتباط پیش‌بین (Q²) و معیار اندازه اثر (F²) مطالعه شده است. در مرحله اول، ارتباط سازه اصلی با ابعاد الگو بررسی و نتایج تحلیل ضرایب مسیر این مرحله در **جدول ۱۲** آمده است.

جدول ۱۱. وضعیت ارتباط ابعاد با مؤلفه‌های الگو

از	به	ضریب تأثیر	ضریب R2	ضریب Q2	ضریب F2
تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی	برنامه‌ریزی عملیاتی	۸/۱۲۸	۰/۵۷۹	۰/۴۱۳	۱/۳۷۳
	تبدیل و ترجمه عملیاتی	۶/۷۸۲	۰/۵۷۹	۰/۵۱۷	۱/۳۷۶
بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی	آموزش‌ها	۱۱/۸۷۸	۰/۶۲۶	۰/۴۶۴	۱/۶۷۲
	ارتباطات و تعاملات	۸/۵۷۵	۰/۴۹۱	۰/۲۸۱	۰/۹۶۳
	زیرساخت‌ها	۹/۹۹۳	۰/۴۵۱	۰/۳۳۹	۰/۸۲۱
	فرهنگ‌سازی و همراه‌سازی	۶/۴۰۵	۰/۶۱۹	۰/۴۱۰	۱/۶۲۲
	منابع	۴/۷۰۹	۰/۴۳۸	۰/۲۶۸	۰/۷۷۹
	نگاشت نهادی	۷/۱۵۹	۰/۳۱۹	۰/۱۷۵	۰/۴۶۸
	قوانین، مقررات و سامانه‌ها	۳/۸۱۸	۰/۴۵۶	۰/۲۵۳	۰/۸۳۸
	رفع موانع و چالش‌ها	۷/۳۷۱	۰/۲۹۲	۰/۲۶۳	۰/۴۱۳
	ضمانت اجرایی داشتن	۹/۳۲۳	۰/۵۰۶	۰/۲۶۵	۱/۰۲۳
	بهره‌وری اجرا	۲/۰۷۴	۰/۱۸۸	۰/۱۱۶	۰/۲۳۲
الزامات اجرای سیاست کلی	برنامه‌ریزی اجرایی	۲/۳۹۶	۰/۲۲۱	۰/۱۷۹	۰/۲۸۵
	کنترل عملیاتی	۴/۰۶۵	۰/۳۰۵	۰/۲۸۱	۰/۴۳۹
	ابزارهای اجرا	۱۲/۴۰۸	۰/۲۴۵	۰/۴۸۱	۱/۰۵۲
	اجرای آزمایشی	۳/۵۰۵	۰/۵۱۳	۰/۱۷۲	۰/۳۲۵
	فضای اجرا	۲/۱۵۷	۰/۱۴۵	۰/۰۶۶	۰/۱۷۰
	همراه‌سازی	۳/۱۴۵	۰/۳۰۶	۰/۲۸۵	۰/۴۴۱
	مشوق‌ها و انگیزاننده‌ها	۲/۹۹۲	۰/۳۵۹	۰/۳۳۵	۰/۵۵۹
	پاسخ‌گویی	۳/۸۹۶	۰/۴۳۷	۰/۳۵۲	۰/۷۷۷
تفویض اختیار	۲/۵۹۰	۰/۱۶۶	۰/۱۴۷	۰/۱۹۹	

از	به	ضریب تأثیر	ضریب R2	ضریب Q2	ضریب F2
رهبری تحقق سیاست کلی	گروه ائتلاف مدیریتی	۱۰/۹۷۹	۰/۵۰۶	۰/۲۳۳	۱/۰۲۵
	حمایت و مطالبه‌گری	۴/۲۱۲	۰/۳۰۴	۰/۱۳۴	۰/۴۳۷
	سبک رهبری متناسب	۴/۴۸۵	۰/۳۳۶	۰/۱۳۶	۰/۵۰۵
مجریان تحقق سیاست کلی	مردم	۷/۵۲۴	۰/۴۶۹	۰/۱۹۷	۰/۸۸۳
	نهادهای و دستگاه‌های حاکمیتی	۲/۹۳۹	۰/۳۲۰	۰/۱۳۲	۰/۴۷۱
	نهادهای و دستگاه‌های غیرحاکمیتی	۴/۸۶۳	۰/۴۶۶	۰/۲۸۷	۰/۸۷۴
مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی	عدم قطعیت	۴/۰۴۰	۰/۳۲۸	۰/۱۳۳	۰/۴۸۸
	جامعه هدف	۵/۸۹۳	۰/۳۷۲	۰/۲۰۴	۰/۵۹۲
	ذی‌حقان	۴/۴۳۶	۰/۳۸۰	۰/۲۳۷	۰/۶۱۴

فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

همان‌طور که وضعیت ضرایب در جدول فوق بیان شده، عمده مسیره‌های ابعاد به مؤلفه‌ها به‌صورت قوی برازش شده است.

۵-۶. برازش کلی الگو

برازش کلی دستگاه تحقیق مبتنی بر معیار نیکویی برازش^{۳۲} محاسبه و برابر ۰/۶۱۳ شد که نشان‌دهنده برازش قوی مدل است.

۶. نتیجه

هدف اصلی این پژوهش تبیین مرحله پیاده‌سازی سیاست‌ها در چرخه سیاست‌گذاری و شناخت عوامل آن در تحقق سیاست‌ها با مطالعه موردی سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی است. پس از بررسی پژوهش‌های پیشینی و مرور مبانی نظری در حوزه پیاده‌سازی سیاست‌های کلان، مدل اولیه‌ای از ابعاد و مؤلفه‌ها ارائه شد که با انجام مصاحبه و توزیع و تکمیل پرسش‌نامه توسط خبرگان حوزه سیاست‌های کلی کشور در نمونه آماری تکمیل و تدقیق شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد مرحله پیاده‌سازی سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران از ۶ بُعد، ۳۰ مؤلفه و ۷۵ زیرمؤلفه تشکیل شده است.

بُعد «تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی» شامل این مراحل است: ۱. تبدیل سیاست‌های کلی به پیامدهای مورد انتظار و برنامه‌های کلان؛ ۲. تبدیل پیامدها به برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اجرایی؛ ۳. تعیین و تخصیص الزامات، منابع، زمان و محدودیت‌های رسیدن به اهداف، پروژه‌ها و اقدامات؛ ۴. احصای شاخص‌های تحقق اهداف، پروژه‌ها و اقدامات. لذا در این بُعد، سیاست‌های کلی که جهت‌گیری اصلی و کلی نظام است، به موضوعات عملیاتی و قابل اجرا تبدیل و ترجمه شده و پازلی از اهداف، برنامه‌ها و پروژه‌ها را تعیین کرده که در صورت اجرای آن‌ها انتظار می‌رود سیاست کلی به اهداف خود دست یابد. در صورت عدم تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی، نباید انتظار داشت سیاست ابلاغ‌شده در مسیر اجرا قرار گیرد؛ بدین معنا که در واقع این مرحله اولین گام و پیش‌نیاز اصلی سایر گام‌های پیاده‌سازی سیاست‌های کلی است؛ به طوری که سایر گام‌ها در ادامه گام تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی انجام می‌شود.

بُعد «بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی» به‌مثابه ریل‌گذاری، آماده‌سازی و فراهم کردن زیرساخت‌های ضروری برای اجرای سیاست‌های کلی در میدان عمل است. بستر اول شامل تدوین، به‌روزرسانی و اصلاح قوانین، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سامانه‌های ملی متناسب با اهداف و انتظارات مطرح‌شده در سیاست‌های کلی است. چه‌بسا سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده‌ای که قوانین و مقررات مصوب و جاری کشور با اهداف آن تعارض دارد یا از آن حمایت نمی‌کند؛ از این‌رو به اصلاح و به‌روزرسانی نیاز دارد. بستر دوم سامان‌دهی و تأمین منابع و زیرساخت‌های کشور است و شامل منابع انسانی، منابع دانش و اطلاعات، مالی و زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری. چه بسیار مشاهده شده است که منابع کشور برای مثال بودجه کشور با اولویت‌های سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده تناقض دارد. بستر سوم آموزش و توانمندسازی اهداف مورد انتظار سیاست‌های کلی است که بر دستیابی به اهداف و انتظارات مندرج در سیاست‌های کلی به‌طور مستقیم تأثیر (مثبت و منفی) خواهد گذاشت. تدوین، بازنگری و اصلاح جهت‌گیری‌ها و محتوای آموزش‌های پایه، مقدماتی و عالی و همچنین آموزش‌های عرضی و فنی‌و حرفه‌ای به‌همراه آموزش‌های عمومی کشور از زیرساخت‌های لازم برای تحقق سیاست‌های کلی است که باید با شاخص‌های معین بر آن‌ها نظارت کرد. بستر چهارم نگاشت نهادی به‌معنای تعیین و تخصیص مأموریت و نقش دستگاه‌های سیاست‌گذاری، اجرایی و نظارتی کشور در تحقق سیاست کلی و مواردی نظیر تشکیل قرارگاه‌ها، کارگروه‌ها و شوراهای تخصصی و نیز ایجاد، ادغام و حذف برخی ساختارها و نهادها در راستای تسهیل در تصمیم‌گیری‌هاست که در تحقق سیاست‌های کلی نقش مهمی دارد و لازم است به‌صورت مستمر مورد نظارت و کنترل قرار گیرد. بستر پنجم برقراری ارتباطات و تعاملات درون‌دستگاهی و بین‌دستگاهی و تحکیم همکاری

و هماهنگی قوای سه‌گانه، سایر نهادها، نیروهای مسلح، بخش خصوصی و مردم در راستای تحقق سیاست کلی است. سیاست‌های کلی جزو اسناد جهت‌دهنده و بالادستی نظام محسوب می‌شود و لازم است تمام بخش‌های نظام با وحدت و هم‌افزایی در راستای تحقق اهداف آن گام بردارند. بستر ششم فرهنگ‌سازی، گفتمان‌سازی و سکه رایج شدن سیاست کلی در سطح جامعه با تبیین، تشریح و تفهیم اهداف، انتظارات و واژگان سیاست کلی در سطوح و بخش‌های مختلف کشور و جامعه و فرهنگ‌سازی و ارزش گذاشتن به تلاش‌ها و اقدامات انجام‌شده در راستای تحقق سیاست کلی به‌مثابه عمل صالح است. در صورت گفتمان‌سازی و در گام بعدی مطالبه‌گری در جامعه، سرعت تحقق اهداف سیاست کلی دوچندان خواهد شد. بستر هفتم برطرف کردن موانع و چالش‌های ساختاری، نظامی، فرهنگی، مدیریتی، بودجه‌ای و زیرساختی تحقق سیاست کلی است. بستر هشتم پیش‌بینی و به‌کارگیری ضمانت‌های اجرایی از طریق استفاده از ابزارهای تشویقی و تنبیهی برای مدیران دستگاه‌های اجرایی با توجه به عملکردشان در حوزه تحقق سیاست کلی است. با توجه به نوع نظام اداره کشور بر مبنای جمهوری اسلامی و تأکید قانون اساسی بر رعایت شریعت اسلامی در اداره کشور، تقوای فردی و سازمانی و امر به معروف و نهی از منکر، به‌عنوان بهترین و کارآمدترین سازکار خودکنترلی، برای ضمانت اجرایی در تحقق سیاست کلی نقشی بسزا دارد که باید مورد نظارت و واریسی قرار گیرد.

بُعد «الزامات اجرای سیاست کلی» مجموعه‌ای از قابلیت‌ها، مهارت‌ها و ابزارهایی است که در پیاده‌سازی سیاست کلی در سطوح اجرایی به تسهیل در تحقق اهداف و انتظارات مندرج در سیاست کلی کمک می‌کند. مواردی نظیر اجرای آزمایشی و محدود، بهره‌وری اجرا، برنامه‌ریزی اجرایی، مشوق‌ها و انگیزاننده‌ها شامل پیوند دادن اجرای سیاست با انتصابات، پاداش‌ها و برخورداری از معافیت‌های قانونی، کنترل عملیاتی، همراه‌سازی، پاسخ‌گویی و تفویض اختیار جزو ابزارها و فضای اجراست که ضرورت دارد مورد نظارت و کنترل قرار گیرد.

بُعد «ملاحظات و ویژگی‌های رهبری تحقق سیاست کلی» شامل تأکید و مطالبه رهبران جامعه و مدیران عالی دستگاه‌ها نسبت به تحقق سیاست کلی و هدایت، راهبری و پیگیری مستمر برای تحقق سیاست کلی است که از طریق راه‌اندازی قرارگاه‌ها یا ستادهای فرماندهی ویژه، امکان تصمیم‌گیری بهتر و مناسب جهت رفع موانع و تسهیل در مسیر اجرای سیاست کلی را فراهم می‌کند. همچنین گروه ائتلاف مدیریتی با انتخاب و انتصاب مدیران همفکر، همدل، همراه و توانمند برای تحقق سیاست کلی و برقراری ثبات نسبی مدیریتی و البته ایجاد تغییرات هوشمند در مدیران میانی و اجرایی با اخذ تعهدات کافی نسبت به اجرای سیاست کلی و شبکه‌سازی مدیریتی و تشکیل گروه‌های متداخل

کاری تأثیر زیادی بر سرعت اجرا و تحقق انتظارات مندرج در سیاست کلی خواهد داشت. سبک رهبری متناسب رهبران و مدیران با برقراری مدیریت تحول‌گرا و جهادی و ایجاد انگیزه و شوروشوق نسبت به تحقق اهداف سیاست کلی و تفویض اختیار کافی به مدیران اجرایی و مدیریت تعارض در تحقق سیاست کلی بسیار مؤثر است که ضرورت دارد بر این امر نظارت صورت گیرد.

بُعد «مجریان تحقق سیاست کلی» در فرایند پیاده‌سازی به سه دسته ۱. نهادها و دستگاه‌های حاکمیتی، ۲. نهادها و دستگاه‌های غیرحاکمیتی و ۳. مردم تقسیم می‌شود که به موضوعاتی نظیر صلاحیت و توانایی‌های مجریان، دادن وظایف و اختیارات متناسب، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی و هماهنگی، همسویی و یکپارچگی برنامه‌های دستگاه‌ها با سیاست‌های ابلاغ‌شده می‌پردازد که باید مورد توجه قرار گیرد. در دسته مجریان مردمی، باور و ایمان مردم و مشارکت آن‌ها در اجرا و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی نیز در تحقق سیاست کلی بسیار تأثیر دارد.

بُعد «مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی» عواملی است که هرچند به‌صورت محیطی و عمدتاً خارج از دسترس است، بر تحقق سیاست‌های کلی اثر می‌گذارد. مراجع و عوامل محیطی به سه دسته ۱. ذی‌نفعان، ۲. جامعه هدف اجرا و ۳. شرایط و زمان اجرا تقسیم شده است. منظور از ذی‌نفعان مراجع و نخبگانی هستند که نظرها و حمایت‌هایشان در تحقق سیاست کلی بسیار مؤثر است. از این‌رو در این بخش، حمایت نظری و عملی ذی‌نفعان و لحاظ کردن خواسته‌ها و مطالباتشان و نیز جلب حمایت و پشتیبانی تحقق سیاست اهمیت زیادی دارد که باید بر آن‌ها تأکید شود. جامعه هدف اجرا بخش‌هایی از دولت و جامعه است که اجرای سیاست کلی بر آن‌ها تأثیر مستقیم دارد. از این‌رو ملاحظه شرایط و اقتضائات خاص جامعه هدف، کسب روحیه و انگیزه مدیران و مجریان از جامعه هدف، همراه و همسو نمودن جامعه هدف و مشارکت دادن آن‌ها بر تحقق سیاست کلی تأثیر مستقیم دارد که لازم است مورد توجه قرار گیرد. شرایط محیطی و لحاظ کردن اقتضائات زمانی اجرا شامل روندها، رویدادها و تحولات مؤثر بر تحقق سیاست کلی و فعالیت‌های مؤثر شرکا، رقبا و دشمنان بر تحقق سیاست کلی و در نظر گرفتن اقتضائات زمانی، مکانی و شرایط عادی و بحرانی اجرا از موارد اثرگذار بر تحقق سیاست کلی است که باید لحاظ شود.

لازم است ذکر شود که بخشی از زیرمؤلفه‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد پیاده‌سازی سیاست‌های کلی برگرفته از الگوهای اشاره‌شده در بررسی مبانی نظری و همچنین پیشینه‌های اشاره‌شده بود که با بومی‌سازی و پس از تأیید براساس روش‌شناسی تحقیق، به‌عنوان نتایج تحقیق حاضر در نظر گرفته شد. بدیهی است که عوامل نتیجه‌گیری‌شده اولویت‌های یکسانی

ندارد و برخی ابعاد نظیر «تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی» و «بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی» و همچنین «رهبری تحقق سیاست کلی» اهمیت بیشتری نسبت به سایر ابعاد دارد و لازم است توجه و تمرکز بیشتری به آن صورت گیرد. همچنین مؤلفه‌های هر بُعد دارای اولویت‌های متفاوتی است؛ به‌طوری که در بُعد تدوین نقشه راه تحقق سیاست کلی، مؤلفه «تبدیل و ترجمه عملیاتی»؛ در بُعد بسترسازی‌های تحقق سیاست کلی مؤلفه‌های «فرهنگ‌سازی و همراه‌سازی»، «آموزش‌ها»، «نگاشت نهادی» و «قوانین، مقررات و سامانه‌ها»؛ در بُعد الزامات اجرای سیاست کلی، مؤلفه‌های «برنامه‌ریزی اجرایی»، «کنترل عملیاتی»، «مشوق‌ها و انگیزاننده‌ها» و «تفویض اختیار»؛ در بُعد رهبری تحقق سیاست کلی، مؤلفه «حمایت و مطالبه‌گری»؛ در بُعد مجریان تحقق سیاست کلی مؤلفه «مردم» و در بُعد مراجع و عوامل محیطی مؤثر بر تحقق سیاست کلی، مؤلفه «جامعه هدف» اولویت بیشتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها داشت.

۷. پیشنهادها

تحقیق حاضر با ذکر مجموعه‌ای از ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مؤثر در پیاده‌سازی سیاست‌های کلی قابلیت و زمینه تحقیقات تکمیلی و موردی عمیق را درخصوص پیاده‌سازی و تحقق هر مورد از سیاست‌های کلی ابلاغ‌شده فراهم می‌کند که انجام دادن هر یک از آن‌ها به ارتقای سطح دانش پیاده‌سازی و همچنین زمینه‌سازی تحقق سیاست‌های کلی کمک خواهد کرد. برخی از این پیشنهادها عبارت است از: تبیین نقش تبدیل و ترجمه سیاست‌های کلی به اهداف و برنامه‌های عملیاتی برای تحقق آن؛ توصیف نقش قوانین و مقررات در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ توضیح نقش منابع و زیرساخت‌ها در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تشریح نقش مهارت‌افزایی و آموزش در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تبیین نقش ساختارها و نهادها در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ توصیف نقش ارتباطات و تعاملات در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تشریح نقش فرهنگ‌سازی در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تبیین نقش رهبران و مدیران در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ توصیف نقش مجریان در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تبیین نقش جامعه هدف اجرا در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی؛ تشریح نقش عوامل محیطی در تحقق سیاست‌های کلی در سطح ملی.

درخصوص محدودیت تحقیق لازم است به این موضوع توجه شود که اعتبار و پایایی نتایج تحقیق پژوهش مبتنی بر روش‌شناسی به‌کارگرفته‌شده و در محدوده اعتبار و پایایی دانش و تجارب افراد نمونه آماری است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده‌سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

بنابه اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد کپی‌رایت

طبق تعهد نویسندگان، حق کپی‌رایت (CC) رعایت شده است.

References

- Aalem, A. (1997). *Foundations of political science*. Tehran: Ney Publication. (Persain)
- Abbasi, T., & Beygi, V. (2016). Explaining the challenges of the implementation of public policies in the field of science, research, and technology. *Journal of Science and Technology Policy*, 8(3), 1-12. (Persain)
- Alvani, S. M., & Shalviri, M. (2016). *Implementation of public policy (theoretical views and practical solutions)*. Tehran: State Management Training Center. (Persain)
- Andalib, A. (2002). *Dissertation research method*. Tehran: Islamic Revolutionary Guard Corps. (Persain)
- Anderson, J. E. (1976). *Cases in public policy-making* (2nd ed.). (January 1, 1982). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Asaadi, M., Hadi Peykani, M., & Rashidpour, A. (2017). Presentation of an effective public policy implementation model in the ministry of economic affairs (Case study: The Islamic Republic of Iran Customs Administration). *Journal of Public Administration*, 9(4), 591-614. (Persain)
- Ashtarian, K., Keshvardoost, S., & Farahani, M. (2015). Implementation research in public policy, barriers to optimal implementation of fourth development plan in health and culture section. *The Journal of Public Policy*, 1(2), 17-28. (Persain)
- Batsuuri, G. (2016). Foreign Investment Policy Implementation Effectiveness: A case Study from Mongolia. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, 2(3), 309-320.
- Chompucot, M. C. (2011). *Major Factors Affecting Educational Policy Implementation Effectiveness for the Three Southern most Provinces of Thailand as Perceived by School Directors*. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, National Institute of Development Administration.
- Collins Dictionary*, Received from: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/policy>
- Common, D. (1978). A theoretical model for curriculum implementation. Thesis. University of Ottawa, Canada.
- Danayifard, H., Azar, A., & Alvani, S. M. (2004). *Qualitative research methodology in management: a comprehensive approach*. Tehran: Saffar-Eshraghi Publication. (Persain)
- Daneshfard, K. (2013). *The implementation of public policy*. Tehran: Islamic Azad University, Science and Research Branch. (Persain)

- Dehkhoda, A. (2009). *Dehkhoda dictionary*. Tehran: Management and Planning Organization of Iran. (Persain)
- Denhardt, R. B. (2011). *Theories of public organization* (translated into Farsi by S. M. Alvani, & H. Danayifard). Tehran: Saffar- Esharghi Publication. (Persain)
- Deutsch, K. W. (1952). On Communication models in the social sciences. *Public Opinion Quarterly*, 16(3), 356-380. <https://doi.org/10.1086/266399>
- Edwards, G. C. (1980). Implementing Public Policy. *Congressional Quarterly Press*.
- Erabi, S. M., & Rezaghi Roštami, A. (2005, December). *Pathology of the country's industrial policy implementation* [Paper presentation]. 3rd International Management Conference, Tehran, Iran. Received from: <https://civilica.com/doc/65987> (Persain)
- Esmaceli, M., & Tahan Nazif, H. (2008). Relation of the general policies of the system with ruler the privileged commandments of the Islamic ruler in the constitution of Iran. *The Journal of Islamic Law Research*, 9(28), 87-120. (Persain)
- Farzin, M., Ahmadvand, A. M., Amini, S. J., & Tavvalayi, M. (2020). Designing the implementation model of the country's political documents based on the opinions and thoughts of Imam Khamenei. *Scientific-research Quarterly Journal: Strategic Management Studies of National Defense Studies*, 4(13), 111-140. (Persain)
- Fattahi Zafarghandi, A., & Aslani, F. (2019). Analysis of the ambiguous points in supervising the implementation of general policies of the system in the legislative process. *Quarterly Journal of Public Law Knowledge*, 8(26), 89-110. (Persain)
- Fischer, F., & Miller, G. J. (2006). *Handbook of public policy analysis: Theory, politics, and methods*. Boca Raton: Routledge.
- Gerston, L. N. (2004). *Public policy making: Process and principles*. M.E. Sharpe.
- Gholipour, R. (2008). *Organizational decision-making and public policy making*. Tehran: SAMT. (Persain)
- Gholipour, R., & Gholampour Ahangar, E. (2010). *Public policy implementation in Iran*. Tehran: Majlis & Rahbord Scientific Quarterly. (Persain)
- Gholipour, R., Danayifard, H., Zareei Matin, H., Jandaghi, Gh., & Fallah, M. (2011). A model for implementing industrial policies (Case study in Qom province). *Organizational Culture Management*, 9(24), 103-130. (Persain)
- Goggin, M. L., Bowman, A., Lester, J., & O'Toole, L. (1990). *Implementation Theory and Practice: Toward a Third Generation*. Glenview, Ill: Scott Foresman & Co.

- Hadi Peykani, M. (2016). *An introduction to public policy implementation*. Isfahan: Islamic Azad University, Khorasgan Branch. (Persain)
- Hajipour, E., Forouzandeh, L., Danayifard, H., & Faani, A. (2015). Designing the pathological model of implementation of public policy in Iran. *Military Management Quarterly*, 15(58), 1-23. (Persain)
- Hill, M., & Hupe, P. (2018). *Implementing public policy: An introduction to the study of operational governance* (translated into Farsi by J. Maadani, & N. Khodayi). Tehran: Azarin Mehr. (Persain)
- Jones, M. D. (2014). Communicating climate change: Are stories better than "Just the Facts.?" *Policy Studies Journal*, 42(4), 644-673 .
- Kalantari, E., Montazer, Gh., & Ghazinouri, S. S. (2018). Developing transition scenarios to the improved situation of science and technology policy structure in Iran. *Strategic Management Researches*, 25(74), 75-102. (Persain)
- Khanifar, H., Alvani, S. M., & Haji Mollamirzaei, H. (2015). Designing cultural policy implementation model for Islamic Republic of Iran and comparing it with other models. *Organizational Culture Management*, 13(3), 713-737. (Persain)
- Kraft, M. E., & Furlong, S. R. (2014). *Public policy: Politics, analysis, and alternatives* (5th ed.). Los Angeles: CQ Press.
- Lester, J. P., Bowman, A. O., Goggin, M. L., & O'Toole, L. J. (1987). Public policy implementation: Evolution of the field and agenda for future research. *Review of Policy Research*, 7(1), 200-216. <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.1987.tb00038.x>
- Librarian, A., Jorgensen, A., & Sharma, S. (2010). *Taking the pulse of policy: The policy implementation assessment tool*. Washington: Health Policy Initiative.
- Mansourian, Y. (2011). Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in social and behavioural sciences. *Monthly Book: Generalities*, 14(4), 66-69. (Persain)
- Merriam-Webster*. Received from: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/policy>
- Mokhtarianpour, M. (2014). Factors facilitating successful implementation of state cultural policies; based on experiences of the first to fourth development plans. *Strategy for Culture*, 7(27), 33-62. (Persain)
- Monavvarian, A. (2015). The implementation model of administrative reform with learning approach. *Journal of Information Technology Management*, 7(4), 839-864. (Persain)

- Nakamura, R. T., & Smallwood, F. (1980). *Politics of policy implementation*. New York: Palgrave Macmillan.
- O'Toole, L. J. (2000). Research on policy implementation: Assessment and prospects. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10(2), 263-288. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.jpart.a024270>
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1984). *Implementation*. Berkeley: University of California.
- Rahmani, Z., Pahizgar, M., Amini, M., & Shirmohammadi, Y. (2013). Effective factors on the implementation of tourism policies of the Islamic Republic of Iran. *Tourism Management Studies*, 8(24), 183-207. (Persain)
- Roštami, M. B., Mokhber Dezfouli, M. B., & Dehghan, N. (2016). Implementing a practical model of Iran's comprehensive scientific map based on Paradigmatic Grounded theory approach. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 6(20), 145-161. (Persain)
- Sabatier, P. A. (1986). Top-down and Bottom-up Approaches to implementation research: A critical analysis and suggested synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21-48 . <https://doi.org/10.1017/S0143814X00003846>
- Sabatier, P., & Mazmanian, D. (1979). The conditions of effective implementation: A guide to accomplishing policy objectives. *Policy Analysis*, 5(4), 481-504 . Received from: <https://www.jstor.org/stable/42783358>
- Smith, K. B., & Larimer, C. (2013). *The public policy theory primer* (translated into Farsi by H. Danayifard, & S. H. Kazemi). Tehran: Saffar Publication. (Persain)
- Smith, S. R., & Smyth, J. (1996). Contracting for Services in a Decentralized System. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 6(2), 277-296 . <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.jpart.a024311>
- The Constitution of Islamic Republic of Iran. (Persain)
- The Expediency Discernment Council of the System. (1997). Received from: <http://www.maslahat.ir> (Persain)
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The Policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & Society*, 6(4), 445-488. <https://doi.org/10.1177/009539977500600404>
- Zargham Boroujeni, H., & Bazrafshan, M. (2014). Investigating the effective factors on the implementation of tourism policies of the Islamic Republic of Iran (from the perspective of academic researchers). *Journal of Tourism and Development*, 3(9), 31-51. (Persain)